

2017 - Anul tribuniștilor memorandiști (XVI):

Eftimie Murgu

Memorandumul sârbesc la 1865?

temut vizionar, frondeur al istoriei românești, aventurier neînțeleș, paradoxal, enigmatic, complicat, romantic, al revoluției de acum un veac ...

Îl dezgusta ideea implicării bisericii în probleme laice ...

Un popor trăește numai până atunci, până când își cunoaște trecutul și este însuflețit pentru al său viitor; îndată ce aceste două scânteii se șterseră din inima lui, **el a murit, deși pare că mai trăește ..**

Andrei Șaguna

Aaron Florian

Necesitatea cunoașterii istoriei

El a făcut să se nască un spirit nou

Ce trebuie unei gazete pentru a prinde teren?-

A refuzat să lase ca biserica să devină o simplă unealtă în mâinile laicilor!

Profesorul român de filosofie, deputatul și avocatul Eftimie Murgu a dat o formă politică tuturor aspirațiilor românilor bănățeni. Refuzând să prezideze Adunarea de la Blaj, el a convocat românii bănățeni pe „Câmpia Libertății” din Lugoj (la 27 iunie 1848), stabilind revendicările acestora: înarmarea poporului român, înființarea unei mitropolii românești pentru Banat, declararea limbii române ca limbă oficială în toate instituțiile. Guvernul maghiar a aprobat numai numirea unui vicar metropolitan pentru Banat, restul revendicărilor rămânând simple deziderate. Născut (în 1805), la Rudăria (Caraș-Severin) - tatăl fiind ofițer imperial - a obținut titlul de doctor al Universității din Pesta (în drept universal), vorbind fluent latina, maghiara, germana, greaca și slavona. El a fost unul dintre deputații care a votat detronarea habsburgilor și noua lege a naționalităților, fiind ulterior arestat și condamnat la moarte pentru „înaltă trădare față de monarhia habsburgică”. După ce a executat 4 ani în închisoarea Iosefstadt (Boemia), este eliberat și reales deputat (în Moravița), pentru ca în 1865 să scrie ultima lui lucrare: „Despre Memorandumul Sârbesc”, un document prea puțin cercetat de istorici. A fost un militant înflăcărat al ideii de republică, al unității naționale a românilor și al desființării relațiilor feudale. Decedat la Budapesta (în 1870), osemintele sale au fost reînhumate în capela cimitirului din Lugoj (în 1932); tribunistul Sever Bocu a însoțit sicriul lui Eftimie Murgu, definind personalitatea acestuia în lucrarea „Drumuri și răscruci”: « (...) temut vizionar, frondeur al istoriei românești, aventurier neînțeleș, paradoxal, enigmatic, complicat, romantic, al revoluției de acum un veac, (...) tu și Țichindeal, care ți-a fost

precursor, din groapa voastră, ca două spirite răzvrătite, ale istoriei românești, (...) Tu le-ai spus eri Ungurilor pe cari i-ai părăsit: (...) că Stâmpărați-vă, Trianonul nu e un nou Mohaci cum spuneți, dar un nou Mohaci e totdeauna posibil ... iar nouă, nu se pot face alianțe decât între neamuri cu conturile (n.r. conturile) deplin regulate între ele, că alianțe în cari partenerul te nesocotește și atunci când el are mai mare nevoie de tine, nu sunt alianțe, ci acte de slăbiciune mai păgubitoare ca megalomaniile, fiindcă sunt lovituri de prestigiu date statului român.

Istoria românilor nu alocă un spațiu semnificativ evoluției comparative a evenimentelor istorice în toate provinciile românești, istoricii limitându-se la prezentarea celor trei mari țări românești, făcându-se puține referiri la evoluțiile istorice din Banat, Crișana, Maramureș, respectiv Basarabia, Bucovina, Dobrogea, etc. Ar fi interesante analizele comparative a mentalităților populațiilor acestor ținuturi, relațiilor minoritate - majoritate, modul lor de a percepe realitățile istorice și raportarea la marile evenimente europene. Astfel, s-ar înțelege modul în care Sibiul (Hermannstadt – Nagyszében) a devenit – în timp – centrul vieții spirituale a românilor, răpind acest rol Brașovului (Kronstadt-Brassó), sau Clujului (Klausenburg-Kolozsvár), centre economice mult mai puternice! Creșterea și decăderea puterii de influență a unei cetăți – oraș este importantă, deoarece numai așa vom putea înțelege evoluția comunităților și modul în care Sibiul românesc a predat ștabela luptelor pentru afirmarea națională a românilor, localității Arad, la începutul secolului al XX-lea.

Lipsa de unitate a românilor - atât teritorială cât și religioasă - a fost abil exploatată atât de autoritățile imperiale cât și de cele maghiare, centrale sau locale, fapt ce i-a făcut pe mulți cercetători să afirme că cele două biserici au contribuit – cu sau fără știință – la fenomenul „scindării spirituale a românilor, scindare urmărită de Imperiul austriac”. Aici, trebuie făcută precizarea că este meritul conducătorilor celor două biserici că - în pofida tuturor încercărilor autorităților – acestea nu au fost subordonate Bisericii Catolice Maghiare (biserica unită) sau Bisericii Ortodoxe Sârbe (biserica ortodoxă). Majoritatea absolută a populației din Transilvania a știut că ortodocșii sunt frați cu greco-catolicii și aparțin aceleiași comunități naționale, fiind români. În prefața lucrării „Mitropolitul Andreiu baron de Șaguna. Scriere comemorativă la serbarea centenară a nașterii lui” apărută la Sibiu (în 1909) se nota: «În ciuda părerii lui despre vitalitatea naționalismului și a aprecierii rolului important jucat de biserică în dezvoltarea politică și socială a poporului român, Șaguna a refuzat să lase ca biserică să devină o simplă unealtă în mâinile laicilor, pentru a promova cauza naționalității. Îl dezgusta ideea implicării bisericii în probleme laice care ducea la dependență față de vicisitudinile politicii interne și externe, hotărâte la Viena sau aiurea de către persoane care nu știau mai nimic despre ortodocșii români și aveau și mai puțină înțelegere pentru soarta lor. Atât la nivelele cele mai înalte ale guvernării cât și în contactele zilnice cu clerul parohiilor, el insista ca treburile bisericești să fie separate de problemele pur politice. (...) el a făcut să se nască un spirit nou și o motivație în rândul clerului din parohii și a declanșat renașterea școlii satești.» Una dintre cele mai importante realizări ale mitropolitului a fost „Telegraful Român”, periodicul - fondat la 1853 -, fiind cea mai veche publicație cu apariție neîntreruptă din Transilvania. Continuăm reproducerea selectivă: «Importanța istorică a „Telegrafului” consistă în faptul că cuprinsul bogat al coloanelor sale din cei dintâi 20 de ani poate fi, până la un punct,

considerat ca făcând parte din memoriile lui Șaguna, (...) - pe care Eminescu îl numește la 1876 „foaia cea mai modernă de preste Carpați” <care> – a urmărit cu stăruință „politica modestă și sigură a neuitatului Șaguna”. De multeori Șaguna însuș lua condeiul de gazetar în mână, scriind articole de „orientare” dintre cele mai temeinice, câte s’au publicat în ziaristica noastră din acele decenii. Unele, fiind semnate, ne sunt cunoscute, despre altele se poate presupune, după anumite indicii, că sunt scrise de Șaguna. Dar multe vor rămânea îngropate în pulberea articolelor anonime, cari nu mai pot avea pretenția de a li-se statori cu siguranță autorul. Aceasta însă nu e o împrejurare, în stare a provoca vre-o îndoială cu privire la legătura strânsă ce a existat mai bine de două decenii, între ideile lui Șaguna și scrisul „Telegrafului Român”. (...) Ceeace trebuia atunci – cum trebuie și azi, și ori când – unei gazete, pentru a prinde teren și a se întări, era înainte de toate o personalitate, care să se identifice cu interesele ei, s’o conducă, s’o îngrijească, și cunoscând bine trebuințele momentului, să știe afla toți factorii folositori, să știe pune în slujba ideilor sale toți factorii folositori, să știe pune în slujba ideilor sale toate forțele necesare pentru a exercita o influență hotărâtoare în cercuri cât mai largi, pentru a câștiga și menține nu numai un public cetitor numărös, dar și o ceată întreagă de aderenți sinceri, pe simpatia și ajutorul cărora să poată conta între orice împrejurări și la orice întreprindere grea. Personalitatea aceasta a fost pentru „Telegraful Român” timp de două decenii Șaguna, întocmai cum fusese pentru „Gazeta Transilvaniei” Gheorghe Barițiu, Și fiindcă acești doi mari bărbați ai neamului nostru reprezintă în politica românimii ardeleni două direcții cu totul opuse, - cel dintâi direcția politiceii realiste, cel din urmă curentul idealist – romantic....». Primul redactor al periodicului a fost istoricul și publicistul român Aaron Florian (n.r.: născut în Rod, com. Tilișca), fiind și primul care a susținut necesitatea cunoașterii istoriei naționale, afirmând că: «Un popor trăește numai până atunci, până când își cunoaște trecutul și este însuflețit pentru al său viitor; îndată ce aceste două scânteii se șterseră din inima lui, el a murit, deși pare că mai trăește ...».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2017-anul-tribunistilor-memorandisti-xvi-125319.html>

